

Haapajärven yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku

-Tehdään yhdessä

Yhteistyökumppanit

Työelämätaidot

Sisällöntuotanto

2. asteen opiskelijat

Sisäinen yrittävyys

Tapahtumat

Kioski

Projektit

Yläkoulu

Varainkeruu

Aktiivisuus

Kestävä kehitys

Verkostoituminen

Taloustaidot

Vaikuttaminen

Varhaiskasvatus

Vastuullisuus

Luovuus

Itsetunto

Tehdään yhdessä

Roolileikit

Vierailut

Alakoulu

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN EHJÄ POLKU

Kannessa on Sofia Mikkolan suunnittelema visualisointi yrittäjyyskasvatuspolusta Haapajärven kaupungissa. Visualisoinnin tarkoituksena on konkretisoida kaikenikäisille mitä eri asioita yrittäjyyskasvatukseen kuuluu eri koulupolun vaiheissa.

Työryhmä:

Merja Eilola, Haapajärven sivistyspalvelut / lukio
Katri Matilainen, Haapajärven lukio
Niina Tiitto, Haapajärven yläaste
Timo Matilainen, Haapajärven yläaste
Markku Mäkelä, Haapajärven yläaste
Virpi Marttila, Koulutuskuntayhtymä JEDU
Johanna Kaasinen, Haapajärven Yrityspalvelut Oy
Aila Ruotsalainen, Haapajärven 4H-yhdistys Ry
Anu Suotula, Keskipiste-Leader Ry

Kustantaja:

Haapajärven kaupunki
Kirkkokatu 2, 85800 Haapajärvi
p. 044 4456 400
haapajarvi@haapajarvi.fi
www.haapajarvi.fi

Ilmestyminen elokuussa 2023

Opas on digitaalisena:

<https://peda.net/haapajarvi>

Painopaikka:

JP Paino & Palvelu Ky
Tiiliruukintie 4
85500 Nivala

Haapajärven kasvattajille ja opettajille!

Tehdään yhdessä – on ollut Haapajärven yrittäjyyskasvatusryhmän johtoajatuksena kevään 2023 ajan. Haapajärven kaupungin vuonna 2022 laaditussa strategiassa nostettiin paikkakunnan yrittäjyyskasvatus yhdeksi kehittämiskohteeksi. Haapajärven yläkoulun yrittäjyyskasvatusopettajat olivat kokoustaneet yrityskehittäjä Johanna Kaasisen luona Yrityspalveluiden tiloissa jo pidempään, ja siihen porukkaan allekirjoittanut sivistysjohtaja meni mukaan. Esittelin kaupungin strategialinjauksia ja lopulta ehdotin, että tehtäisiinkö jotain yhdessä.

Tähän pieneen oppaaseen on saatu aineksia ja ideoita varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja toiselta asteelta, lukiolta ja JEDU:lta. Alkuvuodesta keräsin varhaiskasvatuksesta ja kaikilta kouluilta asioita, joita arkipäivässä tehdään ja jotka tukevat yrittäjyyskasvatusta. Näitä asioita löytyi runsaasti. Voidaan sanoa, että yrittäjyyskasvatus on mukana kaikkien yksiköidemme arkipäivässä – huomaamatta ja nimeämättä toimintaa erikseen yrittäjyyskasvatukseksi. Sitähän yrittäjyyskasvatus on parhaimmillaan: tuetaan ja vahvistetaan lapsen ja nuoren omia vahvuuksia, tuetaan itsetunnon ja itsetuntemuksen kehittymistä, luodaan myönteisiä mielikuvia työstä ja toiminnasta ja kartutetaan erilaisia tietoja ja taitoja varhaiskasvatuksen ja koulujen jokapäiväisessä toiminnassa.

Tämä opas on koottu varhaiskasvatuksen ja koulujen yrittäjyyskasvatuksen tueksi. Toivomme, että opasta käytetään yksiköissä aktiivisesti, ja sitä käyttämällä luomme kaikille lapsille ja nuorille hyvän ja ehjän yrittäjyyskasvatuksen polun Haapajärvellä. Keneltäkään ei odoteta ihmeitä, vaan kannustavaa ja innostavaa otetta arkipäivän tekemisessä.

Pyysimme Sofia Mikkolaa kuvittamaan Haapajärven varhaiskasvatuksessa ja kouluissa tehtävää toimintaa. Lämmin kiitos Sofialle – sait valtavan materiaalin ja vauhdikkaidenkin ideoiden sekamelskasta luotua meille upean Haapajärven yrittäjyyskasvatuksen ehjän polun kuvituksen. Kiitän lämpimästi Vau!Hausin tiloissa kokoontunutta ryhmää ja myöhemmin mukaan kutsuttuja. Saimme paljon aikaan yhdessä tekemällä!

Haapajärvellä 5.5.2023

Merja Eilola

sivistysjohtaja / lukion rehtori

Haapajärven sivistystoimen yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku - tehdään yhdessä

LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT:

Myönteinen asenne työtä ja työntekoa kohtaan
Kestävän kehityksen sisäistäminen
Itsetuntemuksen, -luottamuksen ja -tunnon kehittyminen
Tapahtumilla ja projekteilla taitojen kartuttaminen
Työelämään tutustuminen

Tiedot

Taidot

Asenteet

Tapahtumat

	Tiedot	Taidot	Asenteet	Tapahtumat
Varhaiskasvatus	Vierailut: kauppoissa, kirjastossa, kirkossa, JEDU:lla ja huoltajien työpaikoilla	sosiaaliset taidot	Toisten huomioon ottaminen	Erilaiset teemapäivät ja -tapahtumat
	Eri ammattien vierailijat	Roolileikit: kauppaleikki, parturileikki, ravintolaleikki	Myönteinen asenne: työtä ja työntekoa kohtaan	Myyjäiset
	Lastenkirjallisuudessa eri ammatit			
Alakoulu	Yrityskylän työkirjat ja -vierailut 5.-6. lk Vierailut paikallisiin yrityksiin	Kierrätys- ja energiansäästötaidot Empatia- ja jakamistaidot	Kestävä kehitys tutuksi Kansainvälisyys ja hyväntekeväisyys	Kansainväliset projektit Unicef-kävely
	Vierailijat järjestöistä ja yrityksistä	Ryhmätyötaidot	Omien valintojen, omatoimisuuden ja itsetunnon tukeminen	Oppilaskuntatoiminta Lasten parlamentti
	Yhteiskuntaopin taloustaidon osuudet	Myynti- ja asiakaspalvelutaidot varainkeruun yhteydessä Sisällöntuotanto medioihin Kotityöläksyt	Optimismi asetettujen tavoitteiden suhteen	Luokkaretkien varainkeruu- tapahtumat ja -kampanjat

Tiedot

Taidot

Asenteet

Tapahtumat

	Tiedot	Taidot	Asenteet	Tapahtumat
Yläkoulu	Yrityskylän tehtävät ja -vierailut 9 lk. Vierailut paikallisiin yrityksiin	Kierrätys- ja energiansäästötaidot Empatia- ja jakamistaidot	Vastuullisuus omasta toiminnasta Kansainvälisyys ja hyväntekeväisyys	Ympäristöstä roskien siivouspäivä Taksvärkki ja Tansania-projekti
	Vierailijat järjestöistä ja yrityksistä (esim. 4H, Hpj:n yrityspalvelut, Keskipiste-Leader)	Vertaissovitteilu- ja ryhmätyötaidot	Omien vahvuuksien tunnistaminen, esittely ja hyödyntäminen	Oppilaskuntatoiminta
	Yhteiskuntaopin taloustaidon osuudet	Rahoitusten hakeminen, kokoustaidot, vastuunkanto		Nuorisovaltuusto, Nuorisotyöryhmä, ja muut vastuutehtävät
		Markkinointi- ja tapahtumanjärjestelytaidot	Optimismi asetettujen tavoitteiden suhteen	Koululle tapahtumien järjestäminen
		Sisällöntuotanto- ja projektitaidot		Varainkeruutapahtumat
	Yrittäjyystaito valinnaisena	Työelämätaidot TET:ssä	Ammatillisten kiinnostuksenkohteiden etsiminen	Kioskin pyörittäminen
Valtakunnalliset kilpailut		Yrittäjyysasennetestit		
2. aste, lukio ja JEDU	Yritys- ja oppilaitosvierailut	Kestävän kehityksen ja kiertotalouden mukainen toimintatapa	Aktiivinen ja vastuullinen kansalaisuus	Nuorisovaltuusto, Nuorisotyöryhmä ja muut vastuutehtävät
	Vierailijat järjestöistä ja yrityksistä (esim. 4H, Hpj:n yrityspalvelut, Keskipiste-Leader)	Empatia- ja jakamistaidot	Kansainvälisyys ja hyväntekeväisyys	Taksvärkki ja matkaprojektit (lukio)
	Yritystoiminta ja sen kansantaloudellisen merkityksen ymmärtäminen (lukio, YH2)	Kehittyneet tiimityöskentelytaidot	Toimeliaisuus ja vaikuttamisen halu	Opiskelijakunta-, tutor- ja ympäristöiitmitoiminta (lukio)
	Liiketalouden eri osaluokkien opinnot (JEDU)	Rahoitusten hakeminen, kokoustaidot, vastuunkanto		Nuorisovaltuusto, Nuorisotyöryhmä, ja muut vastuutehtävät
		Kehittyneet sisällöntuotanto- ja projektitaidot	Optimismi asetettujen tavoitteiden suhteen	Koululle tapahtumien järjestäminen
	Jaksojärjestelmässä totuttaminen projektimaisuuteen	Työelämätaidot TET:ssä (lukio)	Oman identiteetin etsiminen	Yleisötapahtumat (JEDU)
Omaan toimialaan perehtyminen (JEDU)	Oman alan ammatillinen osaaminen (JEDU)	Ammattityöväsymyksen ja sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen (JEDU)	Jedun ja lukion yhteinen 24H-yrittäjyysleiri	

HAAPAJÄRVEN KAUPUNGIN YRITYSKASVATUKSEN TOIMINTAMALLI 2023

Yhteistyössä suunnitellun yrittäjyyskasvatuksen tavoite on lisätä kunnan, koulujen ja yritysten välistä vuoropuhelua ja toinen toiselta oppimista. Toimenpiteet ovat progressiivisia, eli edellä mainitut toimenpiteet sisältyvät pääosin seuraavan asteen toimenpiteisiin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa yrittäjyyskasvatus on luonteva osa kaikkea toimintaa. Lapsi on aktiivinen toimija, joka osallistuu varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yhteistyötaitoja, kokeilemista, epäonnistumista ja ongelmanratkaisua harjoitellaan yhdessä. Eri ammatteihin tutustutaan lastenkirjallisuuden, leikin ja vierailujen avulla. Lisäksi päiväkodeissa järjestetään erilaisia teemapäiviä ja tapahtumia. Näitä ovat esimerkiksi juhlat, näytelmät ja lasten oikeuksien päivä.

Alakoulut

Haapajärven alakoulut ovat toteuttaneet yrittäjyyskasvatusta monin eri tavoin. Tapahtumien järjestäminen ja osallistuminen niihin on yksi tapa, esimerkiksi koulun markkinapäivän tai myyjäisten järjestäminen. Oppilaat ovat myyneet itsetehtyjä tuotteita tavoitteellisesti varainkeruun vuoksi. Yrittäjyyden näkökulmasta opetetaan myös yhteiskuntaopin sisältöjä. Yrityskylävierailut ja -tehtävät antavat oppilaille kokemuksen työelämästä. Yhteistyö paikallisten yritysten kanssa projekteissa auttaa oppilaita tutustumaan yritysten toimintaan. Yrittäjävierailut ovat myös osa oppimista. Oppilaskuntatoiminta kehittää johtamis- ja tiimityötaitoja. Sisäistä yrittäjyyttä tukemalla voidaan oppilaita auttaa keksimään ja toteuttamaan omia ideoitaan. Omien vahvuuksien tunnistaminen auttaa oppilaita kehittämään yrittäjyyteen tarvittavia taitoja. Tiimioppimisessa oppilaat harjaantuvat tekemään yhdessä ja jakamaan vastuuta. Hyvän itsetunnon tukeminen auttaa oppilaita uskomaan omiin kykyihinsä ja tavoittelemaan unelmiaan.

Yläkoulu

Yrittäjyyskasvatus tapahtuu eri oppiaineissa, mutta erityisesti yrittäjyystaidossa, yhteiskuntaopissa ja oppilaanohjauksessa. Näiden lisäksi on kioskitoimintaa, erilaisen tapahtumien järjestelyä, oppilaiden osallistamista, kilpailuja (esim. Taloustaito- ja yritys hyvä -kilpailut), yrityksen perustamisen ja hankerahoituksen hakeminen yritys- taidossa ja TET-jaksot oppilaanohjauksessa. Pyritään oma-aloitteisuuteen ja asioiden loppuun saattamiseen eri oppiaineissa. Painotus on enemmän sisäiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyystaidossa on oppilailla myös kummiyritykset, joissa työskentelevät sekä vieraillaan eri yhteistyötahoilla.

Lukio

Yrittäjyyskasvatusta tapahtuu jatkuvasti vastuun ottamisena omista opinnoista periodimuotoisessa lukiossa, jossa kunkin opintojakson opinnot on suoritettava määräajassa. Yrittäjyyskasvatuksen tietosisältöjä käsitellään ja taitoja harjoitellaan erityisesti opinto-ohjauksen OP2- ja OP3-opintojaksoissa ja taloustiedon YH2-opintojaksossa yhteiskuntaopissa sekä yhteistyössä JEDU:n kanssa järjestettävällä yrittäjyysleirillä. Lisäksi erilaisissa tiimitoiminnoissa, opiskelijakunnan hallituksessa, hankkeissa, vierailuissa, opintomatkoissa ja projekteissa tuetaan opiskelijoiden sisäistä yrittäjyyttä ja aktiivista osallistumista.

ARVIOINTI

Arviointi tapahtuu tarkemmin vuosittain kehittämistiimin (yrittäjyyskasvatusverkoston) kokouksissa kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi arvioinnin tulokset toimitetaan eteenpäin Haapajärven kaupungin sivistysjohtajalle ja -lautakunnalle.

KUMPPANIT

Koulutuskuntayhtymä JEDU, Virpi Marttila, puh. 0400 763 478,
virpi.marttila@jedu.fi

Koulutuskeskus JEDU kouluttaa osaavia ammattilaisia työelämään ja jatko-opintoihin. Koulutuksessa painottuu paitsi oman alan ammattitaidon saavuttaminen myös yrittäjyyskasvatus – tavoitteena on kouluttaa työelämään osaavia ja oma-aloitteisia nuoria sekä antaa valmiuksia toimia yrittäjänä. Opiskelijakuntatoiminta, erilaiset tapahtumat sekä työelämässäoppiminen omalta osaltaan kasvattavat nuoria ottamaan vastuuta ja toimimaan yrittäjämäisesti. Haapajärven JEDU:sta valmistuu perustutkinnoista merkonomeja, ohjelmistokehittäjiä, maaseutuyrittäjiä, eläintenhoitajia ja metsuri-metsäpalvelun tuottajia.

Varhaiskasvatuksesta käydään JEDUn opetusmaatilalla tutustumassa maatilan toimintaan. Alakoululaisille järjestetään esimerkiksi maatalo- ja metsäpäiviä, jolloin voi tutustua maatalaan ja metsänhoitoon. Myös koodaripäivä, kauppapäivä tai muu teemapäivä on mahdollista järjestää alakoululaisille. Yläkoululaiset käyvät tutustumassa merkonomiopintoihin ja ohjelmistokehitykseen muun muassa peliviikolla ja ysipäivillä. Yläkoulun maa- ja metsätalouden valinnaisen kurssin oppilaat käyvät tutustumassa JEDUn maa- ja metsäopetukseen. TET -jaksoilla yläkoululaiset voivat olla tutustumassa JEDU:n eri aloihin. Koulutuskeskus JEDU tarjoaa lukiolaisille yrittäjyyden ja ohjelmoinnin opintoja valinnaisina kursseina sekä järjestää yhteisiä tapahtumia lukiolaisten kanssa.

Haapajärven Yrityspalvelut Oy, Johanna Kaasinen, puh. 040 145 6227,
johanna.kaasinen@haapajarvi.fi

Haapajärven Yrityspalvelut haluaa panostaa yrittäjyyskasvatukseen. Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on hyvin tärkeää. Yhtenä tavoitteena on, että kaikki yläasteen oppilaat, joilla on valinnaisena yrittäjyys käyvät vierilemassa Haapajärven Yrityspalveluilla.

Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus ei ole se, että kaikista nuorista tulisi yrittäjiä, vaan valmistaa heitä tulevaisuuden työelämään. Talouden hallinta, innovatiivisuus sekä yritteliäs asenne ovat asioita, jotka kuuluvat vastuulliseen toimintaan sekä työ- että henkilökohtaisessa elämässä. Yrittäjyyskasvatus kehittää nuoren yhteistyö- ja ongelmanratkaisutaitoa sekä luovuutta ja päätöksentekoa.

Keskipiste-Leader, Anu Suotula, puh. 0469229600,
anu.suotula@keskipisteleader.fi

Keskipiste-Leader tarjoaa yrittäjyyskasvatusverkoston käyttöön oman tietotaitonsa ja osaamisensa eri rahoitusvälineistä sekä niiden käytöstä. Lisäksi Leader -työntekijöiden projektinhallintataidot, EU-tietous sekä kansainväliset kontaktit ovat verkoston

hyödynnettävissä. Keskipiste-Leaderilla on tarjota nuorille Nuoriso Leader -rahoitusta, jonka avulla nuoret voivat tehdä mm. yritystoimintansa käynnistämiseen tai kehittämiseen tarvittavia hankintoja. Lisäksi Keskipiste-Leader toteuttaa erilaisia, niin kansallisia kuin kansainvälisiäkin hankkeita, joissa teemana voi olla mm. yrittäjyyskasvatus. Hankkeiden kautta nuoret pääsevät kosketuksiin myös kansainväliseen toimintaan.

Leader -toimihenkilöt (lähtökohtaisesti nuorisoaktivaattori) jakavat tietoa mm. rahoituksesta nuorille sekä aiheesta kiinnostuneille opettajille Nuoriso Leader -infojen muodossa oppituntien aikana. Lisäksi tarvittaessa toimihenkilöt opastavat nuoria koko rahoitusprosessin ajan, jotta oppilaalle syntyy positiivinen oppimiskokemus. Info sisältää taustatietoa organisaatiosta ja opastuksen Nuoriso Leader -rahoituksen käyttöön (mihin rahoitusta voi hakea, miten rahoitusta haetaan, kuinka projekti raportoidaan, mitä tapahtuu, kun hakemus lähetetään Leaderille, kuka päättää rahoituksista, jne..). Infoja voidaan muokata tarpeiden mukaan ja kohdentaa haluttuihin teemoihin.

Nuoriso Leader -projektin toteutuksen ohessa nuori oppii projektitaitoja, kuten projektin suunnittelu, kustannusarvion laatiminen hyödyntäen yritykselle laadittua budjettia, rahoituksen hakeminen, projektin toteutus ja raportointi.

Haapajärven 4H-yhdistys ry, Aila Ruotsalainen, puh. 040 350 9151,
haapajarvi@4h.fi

Kestävää kasvua tekemällä oppien.

4H on valtakunnallisesti toimiva, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton nuorisojärjestö. Luomme 4H harrastuksen kautta 6–28-vuotiaille lapsille ja nuorille turvallisen ja vastuullisen polun aktiiviseen ja kestävään elämäntapaan, työelämään ja yrittäjyyteen. 4H:n toimintamenetelmänä on tekemällä oppiminen.

4H-järjestössä on käytössä 13–28-vuotiaille nuorille suunnattu toimintamuoto; 4H-yritys. 4H-yritys on pienimuotoisen yrittäjyyden malli, joka on turvallinen ja ohjattu tapa opetella yrittäjyyttä.

4H-yrittäjyyskasvatus ja kouluyhteistyö:

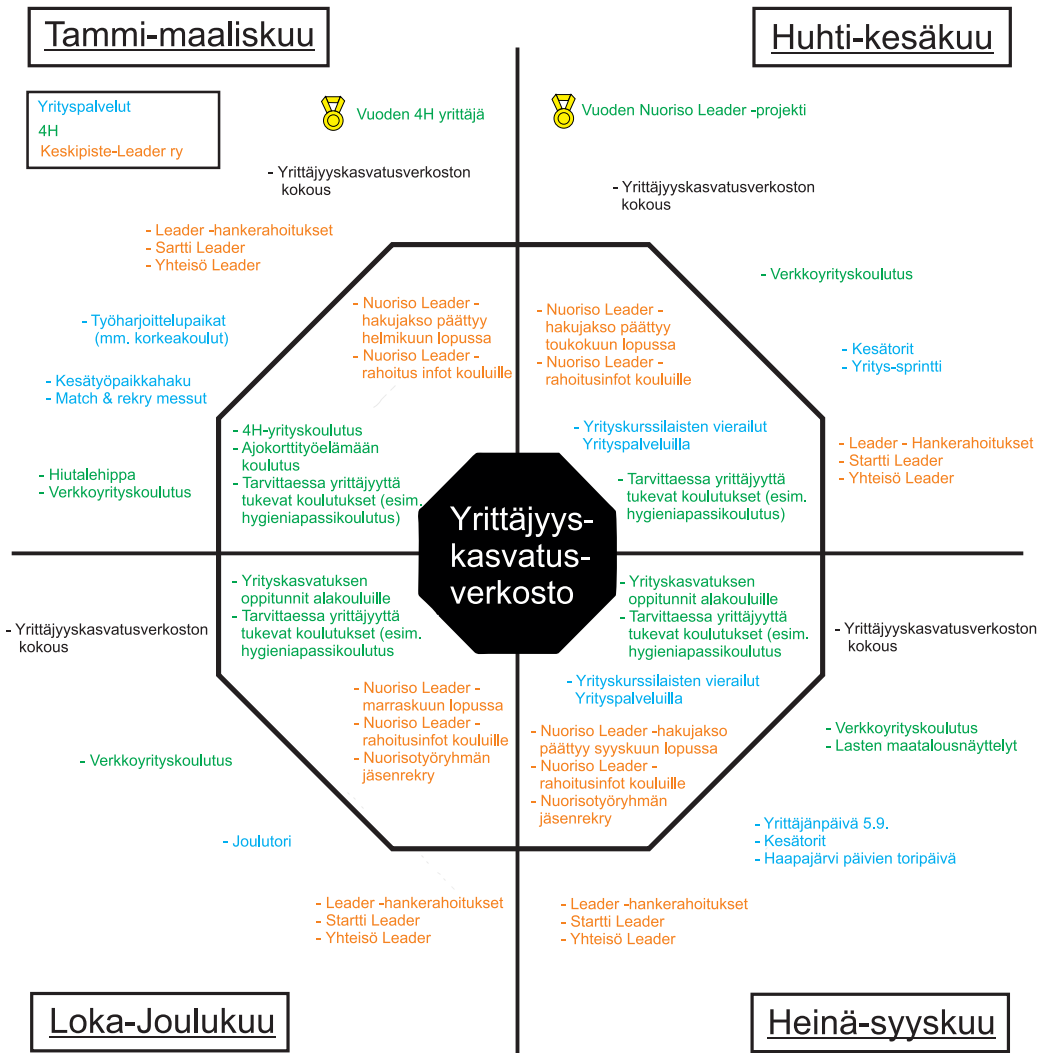
Alakoulut: Yrittäjyyskasvatus aiheiset oppitunnit, 4H-yritysinfot, yrittäjyysteemapäivät, yrittäjyysaiheiset toimintapisteet tapahtumissa.

Yläkoulut: 4H-yritysinfot, ajokortti työelämään koulutus, yrityskoulutus, yrittäjyysaiheiset toimintapisteet tapahtumissa.

Toinen aste: 4H-yritysinfot, yrityskoulutus, yrittäjyysaiheiset toimintapisteet tapahtumissa.

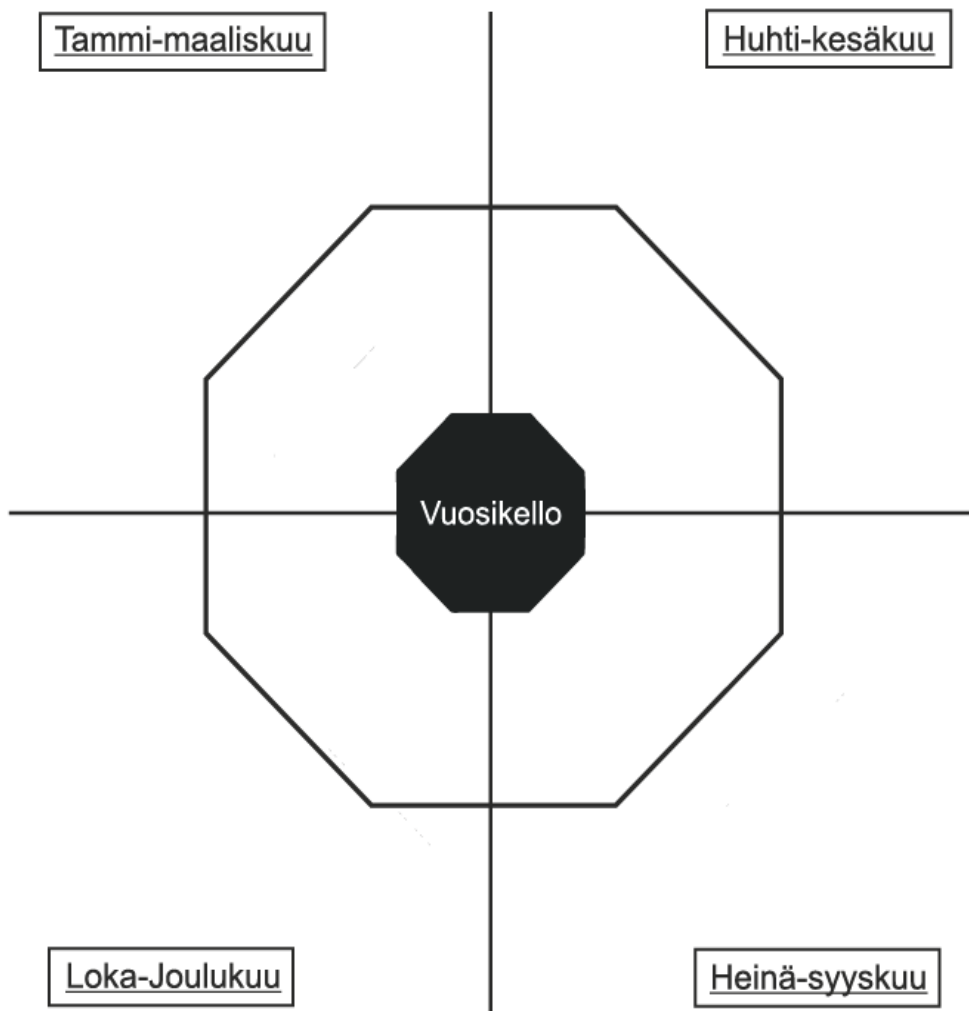
VUOSIKELLO

Alla on näkyvissä Yrityspalvelujen, 4H:n ja Keskipiste-Leaderin yhdistetty vuosikello esimerkkinä.

Vuosikellon pohja

Merkitse tyhjään vuosikellon pohjaan yksikkösi tapahtumat ja tilaisuudet yrittäjyyskasvatuksen osalta. Tämän avulla näette ja voitte näyttää myös muille toimintaanne, ja siten kehittää yhteistyötä muiden yrittäjyyskasvatusta toteuttavien kumppanien kanssa.

Yrittäjämäistä otetta!

Minä sain kunnian kirjoittaa loppusanat tämän hienon polun lopuksi. Yrittäjyystaito voi kuulostaa sanana jotenkin vakavalta ja hyvinkin yrittäjämäiseltä, mutta itse koen sen lähinnä sisäisenä yrittäjyytenä vielä enemmän, kuin ulkoisena täällä peruskoulussa.

Itse näen, että kyseessä on ihan sitä mitä me jokainen yritämme tunneilla saada aikaan, että oppilaat ryhtyvät töihin ja ottavat vastuuta omasta oppimisestaan myös tekemällä heille annetut tehtävät. Tunneilla asetetaan tavoitteita ja pyritään niihin.

Yläkoulun puolella tapahtumia järjestetään oppilaskunnan, tukareiden ja yrittäjyystaidon ryhmien puolesta ja siinä tulee huomaamatta monenlaista yrittäjyyden erilaista osa-aluetta. Ensinnä suunnitellaan, mainostetaan ja toteutetaan se. Tapahtuman jälkeen mietitään, että mikä onnistui ja miten voitaisiin kehittää. Rohkeus antaa vastuuta oppilaille vaikuttaa tapahtumiin ja sisältöihin, on omasta mielestäni sellainen asia, jota suosittelen. Oppilaat aivan eri lailla tekevät asioita, kun saavat tehdä niistä omannäköisiä.

Niina Tiitto

Yrittäjätaidon opettaja

Haapajärven yläaste

SIVISTYSPALVELUJEN VASTUUHENKILÖT

Sivistysjohtaja

Merja Eilola, puh. 044 4456 247, merja.eilola@haapajarvi.fi

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen johtaja, Minna Hattunen, puh. 044 4456 172,

minna.hattunen@haapajarvi.fi

Anni Montaño, Jukolan päiväkoti, anni.montano@haapajarvi.fi

K.J. Ståhlbergin koulu

Marko Niinikoski, marko.niinikoski@haapajarvi.fi

Kyläkoulut

Kyläkoulujen johtajat

Yläkoulu

Niina Tiitto, niina.tiitto@haapajarvi.fi

Timo Matilainen, timo.matilainen@haapajarvi.fi

Markku Mäkelä, markku.makela@haapajarvi.fi

Lukio

Katri Matilainen, katri.matilainen@haapajarvi.fi